

Elégedett szerbiai magyarok?

2017. május 04.

bozokiantal.blogspot.ro

Április 20.

Van-e jogunk beleavatkozni a jövő dolgaiba?

– A híradások szerint Pintér (Attila, Magyarország belgrádi nagykövete – B. A.) elmondta, hogy a szerbiai magyarok elégedettebbek a helyzetükkel, mint korábban bármikor. [1] Lehet, hogy a nagykövetnek igaza van. Azt nem tudom, hogyan gondolkodik a vajdasági magyarok többsége, hiszen nincs semmiféle közvélemény-kutató intézet, de miközben a budapesti, az újvidéki, a szabadkai fiatalok tiltakoznak, a fiatal magyar értelmiség néhány kivételével – csendes. Ez pedig jelzésértékű – írja naplójegyzetében az egyik ismert vajdasági magyar író. [2]

Ebben a rossz gazdasági helyzetben, amikor Szerbiában 130 dinár a minimális órabér, ami azt jelenti, hogy havi szinten, átlag 174 munkaórával, a minimálbér 22.620 dinár, amikor tömegesen költöznek el a délvidéki magyarok a szülőföldjükről, közvélemény-kutató intézet nélkül nem tudjuk, hogyan gondolkodik a vajdasági magyarok többsége? Ez egyúttal arra is utal, hogy írónk bizony eltávolodott a népétől, vagyis nincsen közvetlen kapcsolatban az emberekkel. Nem él közöttük. Így természetesen azt sem tudhatja, hogyan gondolkodik a vajdasági magyarok többsége. Ha – nincsen semmiféle közvélemény-kutató intézet, akkor közvélemény se nincsen? A másik gondolat ebben a szövegben, amelyiken fennakadtam, hogy írónk szerint a fiatal magyar értelmiség néhány kivételével – csendes. Ez pedig jelzésértékű. Lehet, hogy a fiatal értelmiségiek többsége csendes, de ki mutat nekik példát? Az idősebb értelmiségiek, akikhez írónk is tartozik? Miért hallgatnak azok? Írónk számára az ifjú értelmiség hallgatása jelzésértékű. Hogy ez a szó mit jelent, azt bizonyára csak maga szerző tudja. Milyen szempontból, ki felé, mi felé jelzésértékű? Azért hallgatnak a fiatalok, mert jó nekik, vagy, mert nem?

Mint sok más esetben, az író most is az olvasóra bízta, hogy értelmezze szavait, ahogy éppen megfelelőnek tartja. Levette ezzel magáról az állásfoglalás kötelezettségét, ami nem éppen írói jó tulajdonság.

Az egyetemistatüntetésekkel kapcsolatban írónk nem annyira a félelemmel, inkább az aggodással és fájdalommal állapítja meg: Nem lesz könnyű dolga ennek a nemzedéknek. Mi jogon avatkozom be a jövő dolgaiba: Beletörődtem abba, hogy ezek az események nélkülem, de nem ellenemre zajlanak. [3]

Az író csak néma szemlélője az eseményeknek. Látja ugyan és nem is ellenzi azokat, de nem akar beleavatkozni a jövő dolgaiba.

A fiatalok éppen jobb és a szebb jövőt követelve tüntetnek napról napra Szerbia utcáin. Köztük magyar fiatalok is. Az író ez már nem érdekli. Neki a jelene és a holnapja is biztosítva van.

A jövőt ma alakítjuk ki, és nem holnap. A holnap az már maga a jövő. A mában már benne van a holnap, vagyis a jövő is. Vajon bekövetkezett volna-e 1848, ha Petőfi és a többi magyar költő, író hasonlóan viszonyult volna az eseményekhez?

Nem csak jogunk, kötelességünk is beavatkozni a jövő dolgaiba. Ha ezt nem tesszük, mások döntenek rólunk, vagyis a jövőnkönkről! Az új nemzedékek arra (is) emlékezni fognak, hogy mit tettünk, illetve mit nem tettünk az elviselhetőbb jövő érdekében.

Április 20-23.

– Pártállam, önkény, diktatúra! [4]

Megfigyelő látogatást tett a Délvidéken/Vajdaságban a Morvai Krisztina EP képviselő által vezetett nemzeti jogvédő (Nemzeti Jogvédő Szolgálat – NJSZ) delegáció.

A négynapos monitoring alatt, amelyen én is részt vehettem, a küldöttség Óbecsén, Zentán és Szabadkán – két lakossági fórum keretében is – találkozott és véleményt cserélt a magyar nemzetiségű lakosokkal. Előre be nem jelentett, váratlan látogatást tett több közigazgatási, rendőrségi és igazságügyi intézményben (bírószágon, ügyészségen, szabálysértési bíróságon, kataszteri hivatalban) és találkozott a Vajdasági Magyarok Demokratikus Közösség (VMDK), valamint a Magyar Polgári Szövetség (MPSZ) vezetőivel, tagjaival.

A látogatás apropóját az adta, hogy az Európai Parlamentben – az információk szerint – május 16-án kerül megvitatásra David McAllister német EP-képviselő/jelentéstevő nevéhez fűződő 2016-os szerbiai országjelentés, az Európai parlament állásfoglalására irányuló indítvánnyal együtt.

A küldöttség tagjai a helyszínen kívántak tájékozódni, hogyan valósulnak meg a magyar közösség – a nemzetközi normák és a belső jogszabályok által biztosított – jogai, legfőképpen az anyanyelv-használat területén.

A helyszíni betekintés alapján azt lehetne megállapítani, hogy magyar közösség helyzete/állapota és jogainak megvalósulása talán még rosszabb, mint ahogy azt A délvidéki/vajdasági magyarok helyzete és jogai című áprilisi elején megjelent (árnyék)jelentésben [5] megírtam.

A nyelvhasználat területén – a magyar nyelv hivatalos használatát előíró jogszabályok ellenére – a közhivatalokban és a bíróságon alig található magyar nyelvű tájékoztató jellegű és egyéb felirat vagy nyomtatvány. Magyar nyelvű formanyomtatványt, űrlapot szinte sehol nem tudtak mutatni. Miközben Óbecsén a magyarok 45, Zentán pedig a lakosság 78 százalékét képezik. Vagyis jóval meghaladják az egyenrangú nyelvhasználat biztosításához szükséges 15 százalékot.[6]

Az óbecsei bíróságon például a magyar bíró neve csak szerb nyelven és cirill betűvel van feltüntetve. Az eljárások általában szerb nyelven, vagy fordító segítségével történnek. A Szabálysértési Bíróságon is ritka a magyar nyelven lefolytatott eljárás, az is csak első fokon. (A Magyar Nemzeti Tanács Nyelvhasználati Bizottságának elnöke pedig éppen ebben a városban él.)

Magyar nemzetiségű alkalmazottak akadnak ugyan a hivatalokban és az igazságügyben, vezető beosztásban is, de a részarányos foglalkoztatás biztosítása továbbra is elméleti kategóriát képez. Az utánpótlás se nincsen biztosítva. Zentán a magyarul egyébként beszélő rendőrségi alkalmazott – a küldöttséggel való találkozó alkalmával – gyorsan szerb nyelvre fordította a szót, mondván, hogy „így pontosabban tudja kifejezni magát”. Az lakosok nem ismerik a jogukat és nem is kérik azok gyakorlati alkalmazását. Ügyintézéskor – Óbecsén és Zentán egyaránt –, aki nem beszél megfelelő szinten a szerb nyelvet, az magával viszi a férjét, vagy a felségét, hogy segítsen a szerb nyelvű és cirill betűs nyomtatványok, űrlapok kitöltésben.

A köztársasági szintű hivatalokban, mint például a kataszter, a magyar nyelv használata egyáltalán nincsen biztosítva. Se szóban, se írásban. Ezt – jogellenesen – azzal magyarázzák, hogy „a székhelyük Belgrádban van és rájuk a helyi jogszabályok nem vonatkoznak”.

A küldöttség tagjai megismerkedhettek a magyarság nagyméretű és fokozódó fogyásával, a tömeges elvándorlás problémájával, a munkanélküliség növekedésével és a szegénység fokozódásával is. (Zentán csak a cukorgyár leállítása miatt mostanában mintegy kétezer lakos távozott külföldre.)

Röviden: A gyakorlatban a nemzeti közösségi jogok messze elmaradnak a jogszabályok által biztosított jogoktól. Mondhatni azt is, hogy köszönő viszonyban se nincsenek a jogszabályokkal.

A zentai magyar közigazgatás a delegáció érkezése előtt (fizetség ellenében) jóváhagyta, majd – bizonyára felsőbb utasítás hatására – nem engedélyezte a lakossági fórum megtartását a városháza nagytermében, ami már önmagában is botrány. A határozat indokolásban az áll, hogy a képviselő asszony kérelmének „munkaterve olyan elemeket tartalmaz, amelyek alkalmasak a közbiztonság, a béke és a közrend, valamint a közérkölc megszarására”.

Deli Andor, aki a Vajdasági Magyar Szövetség (VMSZ) által, vagyis önhibáján kívül, a Fidesz színeiben lett EP-képviselő, és aki eddig éppen semmivel nem járult hozzá az itteni magyarság helyzetének javításához, problémáinak megoldásához, 2017. február 21-én – igaz gyér közönség előtt – legalábbis a fotó alapján ítélve – előadást tartott a zentai városháza nagytermében – az aktuális európai politikai helyzetről a Vajdasági Magyar Szövetség Nyugdíjas Fórumának és Női Fórumának szervezésében. – A nagyon szívélyes és tartalmas találkozó végén egyetértettünk abban, hogy az előző évek sikeres együttműködését a jövőben is folytatni fogjuk – dicsekszik Deli.[7] Csak éppen azt nem tudjuk, miből áll(t) ez a siker?

A nemzeti jogvédő (NJSZ) delegáció az Európai Unióhoz való csatlakozásra váró Szerbia állapotáról úgy fogalmazott, hogy itt még „klasszikus pártállami viszonyok uralkodnak, s a mindennapokban az állami (politikai) önkény, a jogfosztottság, az emberek kiszolgáltatottsága a jellemző”.[8]

A képviselő asszony kitiltásáról szóló példátlan határozatot aláíró magyar jogész és a város magyar polgármestere nemcsak a délvidéki magyaroknak tett rossz szolgálatot, hanem Szerbiának is.

David McAllister európai parlamenti állásfoglalási javaslatának 25. pontja megállapítja, hogy „a Vajdaság soknemzetiségű, multikulturális és felekezeti sokszínűsége is hozzájárul Szerbia identitásához; kiemeli, hogy a Vajdaság magas szintű védelmet biztosít a kisebbségek számára”.[9]

Lehetséges, hogy „Vajdaság magas szintű védelmet biztosít a kisebbségek számára”, de többnyire csak de iure, vagyis csak a törvényhozás szintjén lehetséges – a nemzetközi normákhoz való igazodási kötelezettség miatt. A legtöbb esetben ezek a normák is az ún. soft law-hoz (puha, nem kötelező erejű joghoz) tartoznak, vagyis nem tartalmaznak büntető rendelkezéseket. Így lehetséges, hogy a gyakorlatban a nemzeti kisebbségekhez tartozó polgárok „különbséget éreznek a törvénybe foglaltak és a valóságban tapasztaltak között”.[10] Szerbiát mindaddig nem kellene felvenni az Európai Unióba, amíg nem változik meg a magyar közösség helyzete, amíg a gyakorlatban elmarad a nemzeti kisebbségi jogok hatékony alkalmazása.

Szijjártó Péter – mindenek ellenére – „már szívesen látná Szerbiát az unióban. Amagyar külügyminiszter szeretné, ha Brüsszel nem avatkozna be déli szomszédjának kisebbségpolitikájába.”[11] Ebből az következik, hogy az aktuális magyar kormány – Pásztor István és társai kivételével –, Szerbia EU-s csatlakozása érdekében, lemondott a délvidéki/vajdasági magyarokról.

Újvidék, 2017. április 27.

[1] Ezzel a sommás értékeléssel kapcsolatban lásd Az értelmiség felelőssége? c. 2017. április 12-i írásom: <https://naplo.org/index.php?p=hir&modul=minaplo&hir=9726>, 217. április 12.

[2] Végel László: Elégedett szerbiai magyarok. Családi kör. 2017. április 20. 3.

[3] Apák és fiúk, uo. 8-9.

[4] <http://www.morvaikrisztina.hu/>, 2017. április 24. [19:54]

[5] Árgus – Vajdasági Magyar Kisebbségjogi Civil Egyesület. Verzál 021. Újvidék 2017 256.

[6] „A helyi önkormányzat köteles alapszabályával hivatalos használatba bevezeti a nemzeti kisebbség nyelvét és írásmódját, ha a területén az adott nemzeti kisebbségnek a teljes lakosságban való részaránya a legutóbbi népszámlálási adatok szerint eléri a 15%-ot.” TÖRVÉNY A HIVATALOS NYELV- ÉS ÍRÁSHASZNÁLATRÓL. Az SZK Hivatalos Közlönye, 45/91., 53/93., 67/93., 48/94., 101/2005. – másik törvény és 30/2010. szám. 11/2 szakasz. <http://www.mnt.org.rs/dokumentumok/hasznos-tartalom/torvenyek-es-egyeb-jogi-dokumentumok-magyar-nyelven>

[7] <http://deli.fidesz-eu.hu/…/talalkozo-a-vmsz-noi-es-nyugdij…/>
és <https://www.facebook.com/deliandor/photos/pcb.1289880971103238/1289880841103251/?type=3>

[8] Lásd a 4-es alatti honlapon.

[9] MOTION FOR A EUROPEAN PARLIAMENT RESOLUTION on the 2016 commission report on Serbia. (2016/2311(INI))
<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=REPORT&reference=A8-2017-0063&format=XML&language=EN>, 22 March 2017 és
JELENTÉS a Bizottság Szerbiáról szóló, 2016. évi jelentéséről (2016/2311(INI))<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+REPORT+A8-2017-0063+0+DOC+XML+V0//HU&language=hu>, 2017. március 22.

[10] v-ár: Egyet ír a törvény, mást mutat a valóság. Magyar Szó, 2016. szeptember 22. 4.

[11] Szijjártó Péter már szívesen látná Szerbiát az unióban.<http://szabadmagyarszo.com/2017/03/06/szijjarto-peter-mar-szivesen-latna-szerbiat-az-unioban/>, 2017. március 6.